LEAD FOR ECO JUSTICE

KLJUČNE KOMPETENCIJE RAVNATELJA:ICA ZA

EKOLOŠKU PRAVEDNOST

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA

nepc

Izdavač engleske inačice: Network of Education Policy Centers (NEPC)
Urednik engleske inačice: Martin Mayhem
Zagreb, 2025.

Koordinator projekta
Network of Education Policy Centers (NEPC)

Projektni partneri
Forum za slobodu odgoja, Hrvatska
Centar za obrazovne politike, Beograd, Srbija
European Research Institute Nonprofit Kft, Mađarska
Fészek Waldorf Általános Iskola Gimnázium és AMI, Mađarska
OŠ Brinje, Grosuplje, Slovenija
OŠ Janka Leskovara, Pregrada, Hrvatska
OŠ Kralj Petar Prvi, Beograd, Srbija
Pedagoški Inštitut, Slovenija

Izdavač hrvatske inačice: Forum za slobodu odgoja
Za izdavača: Mario Bajkuša
Zagreb, 2025.

LEAD FOR ECO JUSTICE

KLJUČNE KOMPETENCIJE RAVNATELJA:ICA ZA **EKOLOŠKU PRAVEDNOST**

UVOD

Publikacija "Lead for EcoJustice: ključne kompetencije ravnatelja:ica za ekološku pravednost" bavi se važnom podrškom ravnateljima:cama i školskom vodstvu u pomaku prema obrazovanju za održivost okoliša i ekološkoj pravdi. Obrazovanje za ekološku pravednost zahtijeva promjenu paradigme od obrazovnog vodstva usmjerenog isključivo na ishode učenja do transformativnog modela koji uključuje humanističke i ekološke prioritete. Ova publikacija može se koristiti za osnaživanje ravnatelja i ostalih školskih lidera u promicanju sveobuhvatnog školskog pristupa koji uključuje načela ekološke pravednosti u sve aspekte školskog života, odnosno za izgradnju i razvoj upravljačkog okvira, kurikuluma, školskog okruženja i odnosa sa zajednicom prema ekološkim vrijednostima i održivosti. Publikacija također može poslužiti za jačanje odnosa između školskih lidera i donositelja politika, odgojno-obrazovnih radnika i članova zajednice, kako bi se vrijednosti ekološke pravednosti postavile u središte škola čime se osigurava da buduće generacije budu sposobne suočiti se s hitnim ekološkim izazovima s empatijom, kompetentno i s predanošću zaštiti i održanju Planeta.

Temelj **obrazovanja za ekološku pravednost** odnosi se na prepoznavanje važnosti promicanja:

POVEZANOSTI S PRIRODOM naglašavanjem međuovisnosti ljudi i prirodnih fenomena, zemlje, zraka, vode i drugih vrsta s kojima dijelimo Planet.

USKLAĐENOSTI S PLANETARNIM GRANICAMA kritičkim istraživanjem i odgovorom na obrasce prekomjerne potrošnje i komodifikacije koji su doveli do iskorištavanja prirodnih i ljudskih resursa.

POLICENTRIZMA koji obuhvaća višestruke perspektive i naglašava distribuiranu prirodu autoriteta i interakcije, što je ključno za poticanje ekološke i socijalne pravde.

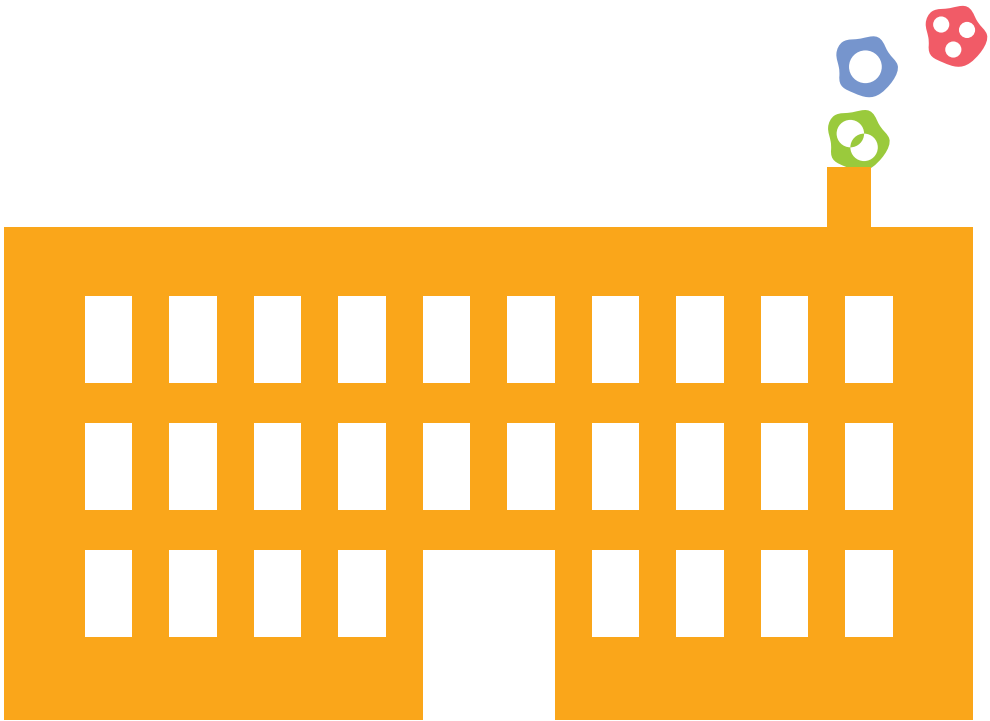

Ova publikacija predstavlja ključne kompetencije potrebne ravnateljima i školskim liderima da djeluju kao katalizatori školske transformacije, potičući kulturu skrbi za Planet unutar škola kroz:

- **način razmišljanja** koji poštuje raznolike ekosustave i potiče duboku povezanost s prirodom te
- **sposobnost za provedbu školskih aktivnosti** usklađenih s načelima ekološke pravednosti osiguravajući poštovanje svih živih bića i ekosustava.

Publikacija je dio programa "Škole za ekološku pravednost" koji ima za cilj osnažiti školske lidere da ugrade načela ekološke pravednosti u svoje škole. Program se sastoji od stručnog usavršavanja ravnatelja i odgojno-obrazovnih radnika, alata za (samo)procjenu, te niza članaka, *podcasta* i video materijala.

Program je razvijen u okviru istoimenog projekta financiranog od strane Europske unije.

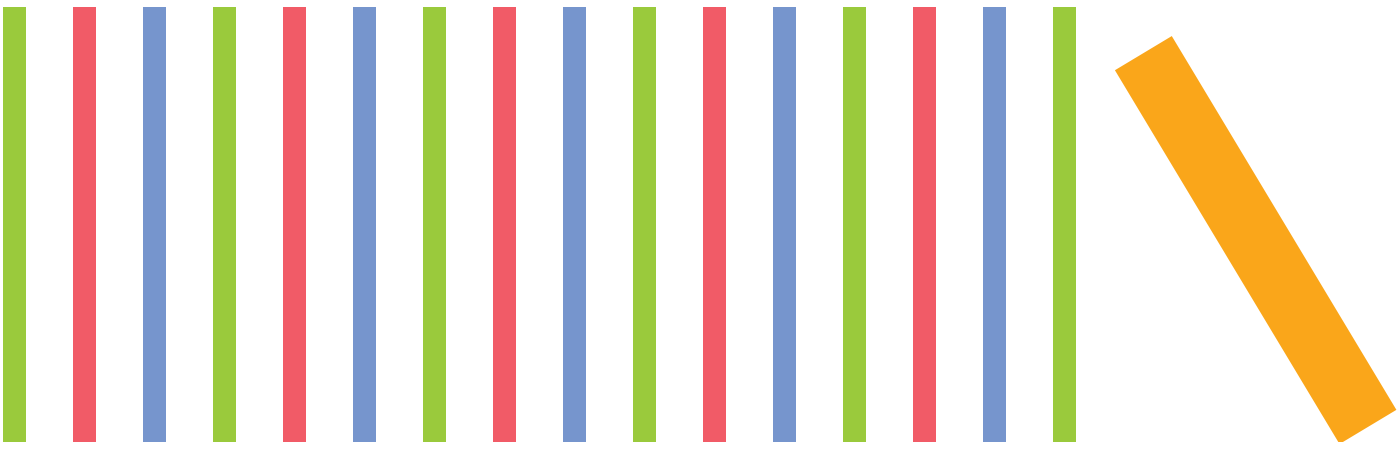

POVEZANOST S PRIRODOM

Kao temeljni aspekt obrazovanja za ekološku pravednost, povezanost s prirodom odnosi se na sposobnost prepoznavanja ljudske povezanosti s prirodom, uključujući i osobnu bliskost s prirodom, uživanje u njezinoj ljepoti, priznavanje značaja prirode u svakodnevnom životu, osjećaj pripadnosti prirodi i poštovanja prema njoj. Ova dimenzija odražava osobni i emocionalni odnos ravnatelja s prirodnim svijetom i načine na koje tu povezanost uključuju u svoj svakodnevni osobni i poslovni život. Na razini škole, ovo područje ispituje sposobnost ravnatelja da potiču empatični i emotivni odnos učenika i prirode.

Način razmišljanja ravnatelja koji poštuje različite ekosustave:

- Razvija i promiče empatiju prema svim živim bićima i potiče duboku svijest o povezanosti ljudi, životinja, biljaka i okoliša.
- Prepoznaje i govori o fizičkoj, emocionalnoj i kognitivnoj dobrobiti održavanja snažne povezanosti s prirodom.
- Izražava spremnost na samorefleksiju i istraživanje osobnih vrijednosti povezanih s prirodom, vodeći kolege i suradnike prema odgovornoj skrbi za okoliš.

Sposobnost ravnatelja za provedbu aktivnosti u skladu s načelima ekološke pravednosti:

- Potiče kulturu u kojoj se školska zajednica redovito i kroz svakodnevne prakse angažira za i povezuje s prirodom.
- Predvodi inicijative koje transformiraju školsku zajednicu kako bi podržale bioraznolikost i održivu planetarnu dobrobit.
- Uključuje ekološku svijest i pro-ekološka ponašanja u sveobuhvatni školski pristup.
- Osigurava da svi aspekti školskog upravljanja, kurikuluma, školskog okoliša i suradnje sa zajednicom odražavaju poštovanje svih živih bića i načela ekološke pravednosti

USKLAĐENOST S PLANETARNIM GRANICAMA

Ovo područje je usredotočeno na kompetencije vezane za usklađenost životnih izbora i liderskih odluka ravnateljice s ekološkim ograničenjima koja definiraju siguran prostor djelovanja za čovječanstvo, poput klimatskih promjena, bioraznolikosti i zagađenja. Također, unutar ovog područja određena je i sposobnost ravnateljice da poduzme korake za provedbu školskih aktivnosti usklađenih s načelima ekološke pravednosti te da uskladi ostale aktivnosti i kurikulum s konceptom življenja unutar ekoloških granica Zemlje, predlažući rješenja za pitanja poput otpada, korištenja energije i ugljičnog otiska.

Način razmišljanja ravnateljice koji poštuje različite ekosustave:

- Poznaje znanstvenu pozadinu kritičnih ekoloških pitanja kao što su klimatske promjene, deforestacija, gubitak bioraznolikosti, zagađenje i globalni utjecaj na ekosustave i kulture.
- Prepoznaje i upravlja emocionalnim reakcijama na klimatske promjene, razumijevajući kako ti osjećaji mogu utjecati na njezinu i tuđu dobrobit i sposobnost djelovanja.
- Primjenjuje održive prakse kao što su smanjenje otpada, štednja energije i podržava ekološki prihvatljive inicijative temeljene na razumijevanju kako individualna ponašanja i organizacijske prakse, poput proizvodnje i potrošnje dobara i usluga, utječu na društvene vrijednosti i imaju različite utjecaje na klimu i okoliš.

Sposobnost ravnateljice za provedbu aktivnosti u skladu s načelima ekološke pravednosti:

- Promiče i provodi sveobuhvatne školske politike i prakse koje pripremaju učenike za razumijevanje klimatskih izazova.
- Potiče obrazovna iskustva koja pripremaju učenike za učinkovit odgovor na klimatske izazove, naglašavajući održivost i ekološke granice.
- Zagovara promjene školskih vrijednosti i praksi od usredotočenosti na rast do davanja veće važnosti planetarnoj dobrobiti, usklađujući ih s načelima ekološke pravednosti i poštovanja planetarnih granica.

POLICENTRIZAM

Policentrizam odražava ideju decentriranja ljudskih ili dominantnih kulturnih perspektiva kako bi se uključili interesi raznolikih ekosustava i prihvaćale višestruke perspektive. Ova dimenzija procjenjuje koliko ravnatelj izaziva antropocentrične, zapadnjački usmjerene ili eurocentrične poglede prihvaćajući raznolike, decentralizirane perspektive i vrijednosti ekološke pravednosti koje daju na važnosti marginaliziranim glasovima i ekosustavima. Na razini školskih aktivnosti, kompetencije su opisane kao sposobnost ravnatelja da poduzme korake za provedbu onih školskih praksi koje prepoznaju i uključuju perspektive raznolikih ekosustava, premještajući fokus s ljudskih ili dominantnih kulturnih pogleda kako bi obuhvatili širu ekološku pravdu.

Način razmišljanja ravnatelja koji poštuje različite ekosustave:

- Poznaje kako su ekološka pitanja povezana s pitanjima društvene pravde, kao što su rasne i ekonomske razlike, i kako se različiti oblici opresije preklapaju.
- Poštuje kulturne raznolikosti, razumijevajući da različite kulture imaju jedinstvene odnose s okolišem i različite pristupe održivosti i očuvanju okoliša.
- Poznaje kako jezik utječe na percepciju okoliša, prirode i ekoloških sustava.
- Kritički analizira ekološka pitanja na način koji promiče održivost i pravdu.

Sposobnost ravnatelja za provedbu aktivnosti u skladu s načelima ekološke pravednosti:

- Aktivno sudjeluje u školskim politikama i aktivnostima jačajući otpornost i veze unutar zajednice kroz solidarnost i zajedničku odgovornost.
- Osigurava da svi akteri ekosustava budu "saslušani" i poštovani promičući uključivi i transparentni jezik u interakcijama, kurikulumima, nastavnim materijalima i kod donošenja odluka.
- Koristi načelo ekološke pravednosti za vođenje transformacije s antropocentričnih na policentrične školske aktivnosti, oblikujući politike i obrazovne programe u skladu s tim.

LEAD FOR ECO JUSTICE

Lead for EcoJustice: ključne kompetencije ravnatelja/ica za ekološku pravednost
Izdavač engleske inačice: Network of Education Policy Centers
Izdavač hrvatske inačice: Forum za slobodu odgoja
Prijevod i lektura: Forum za slobodu odgoja | Zagreb, 2025.

Publikacija ima za cilj podržati postizanje ciljeva projekta “Lead for EcoJustice” koji nastoji transformirati školsku kulturu kako bi unaprijedio obrazovne ishode i promovirao ekološku pravdu kroz posebne programe stručnog usavršavanja za školske lidere.

Projekt se financira iz programa Erasmus+ Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i ne odražava nužno stajališta Europske unije.

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA

nepc Explore | Participate | Change

Co-funded by the European Union